

Hogyan készüljünk a házasságra?

**Jövődre hangolva - összefogás a családok
megalapozott jövőjéért az Ózdi kistérségben**

TÁMOP-5.5.1.B-11/2-2011-0030

Nemzeteknek Világosság Alapítvány

Tartalom

1	Felelős párkapcsolati magatartás	3
1.1	Házasság és ajándékozás	3
1.2	Házasság, élettársi kapcsolat vagy szingli létforma	4
1.2.1	Házasság és válás	4
1.2.2	Élettársi kapcsolatok	4
1.2.3	Szingli lét	5
1.3	Megállapítások házasságról, élettársi kapcsolatról és a szingli létformáról	5
1.4	Az öt szeretetnyelv	6
1.5	Párválasztási szempontok	7
2	Házasságra való felkészítés	8
2.1	Szerelem és házasság	8
2.1.1	A szerelem nem esztelenség	8
2.1.2	A szerelem nem tünékeny képzelődés	8
2.1.3	A szerelem nem érzéki vágy	8
2.1.4	A szerelem a házastársi szeretet része	9
2.1.5	A többnejűség lényegileg ellentétes a házastársi szeretettel	9
2.1.6	A kizárólagos házastársi kapcsolat nem azonos a birtoklási vágygal	9
2.1.7	A házasság több mint házastársi szeretet	10
2.1.8	A házasság objektív köteléket teremt	10
2.1.9	A házasság szabad döntés eredménye	11
2.1.10	A házasság kizárólagos és visszavonhatatlan	11
2.1.11	A nemi kapcsolatnak a szeretet ad értelmet	11
2.1.12	Minden házasságban táplálni kell a szeretetet	12
2.1.13	A szeretet feladata a jó házasságban	12
2.1.14	A szeretet feladata a nem tökéletes házasságokban	13
2.1.15	A szeretet feladata a boldogtalan házasságokban	13
2.2	A házasságról	13
2.2.1	A házasságkötés	13

3	Családi életre nevelés	17
3.1	Alapvető ismeretek a családról	17
3.2	A család fogalmáról	18
3.3	A család funkciói	18
3.3.1	A népeség utánpótlását biztosító biológiai és szexuális funkció	18
3.3.2	Gazdasági, gazdálkodási funkció	19
3.3.3	Az érzelmi egyensúlyt, a pihenést, a felfrissülést, a regenerálódást biztosító funkció	20
3.3.4	A gondozó, a nevelő és szocializációs funkció	21
3.3.5	A családtagok státusát képező, azt meghatározó funkció	21
3.3.6	A családtagok magatartását irányító, ellenőrző, a család vezetését ellátó, a konfliktusok kezelését és megoldását biztosító funkció	22
3.3.7	Kulturális, a családi értékek, normák kidolgozása és fenntartása funkció	22
3.3.8	A betegek és öregek gondozását, ellátását biztosító funkció	23
3.3.9	A vallási funkció	23
3.3.10	A jogi funkció	24
3.3.11	A család életének ciklusai	24

1 Felelős párkapcsolati magatartás

1.1 Házasság és ajándékozás

A család a társadalom alapvető és létfenntartó egysége. A házasság egy férfi és egy nő egész életre kötött szövetsége, mely testi-lelki szeretetközösség, s a szeretetükből fakadó gyermekek világrahozatalában és fölnevelésében teljesedik ki. A házasság céljával kapcsolatos megítélés változott az idők során. Régebbi korokban a gyermeknemzés, a gyermeknevelés számított az elsődleges házassági célnak. A II. Vatikáni zsinat óta (1968) él az az állásfoglalás, hogy a házasság elsődleges célja a szeretet megvalósulása. A házastársi szeretet és a gyermekáldás azonban nagyon szoros benső kapcsolatban áll egymással. Ezzel nem szorul a gyermek háttérbe, megtartja méltó helyét. A gyermeket a házasság megkoronázásának, a házasság legkitűnőbb ajándékának tekintjük – a gyermek áldás.

II. János Pál pápának a családokhoz írt levelében olvasható: „A család kezdete a házastársi közösség, házastársi szövetség, melyben a férfi és a nő kölcsönösen ajándékozzák egymást.” Tehát férj és feleség mindennap élheti az ajándékozásnak ezt a formáját.

Az esküvőn fölteszik azt a kérdést, hogy „Elfogadod-e a gyermekeket, akikkel Isten megajándékozza házasságotokat?” Ebben a kérdésben benne van, hogy Isten, ajándékozó, megajándékozhatja a házaspárokat gyermekekkel. De az embernek szabad akarata van, ezért ezt meg kell válaszolnia. Erre a kérdésre az esküvőkön ez a válasz hangzik: „Elfogadom”. Ezzel a válasszal, és ha ezt a házaspár a közös életükben komolyan gondolja, akkor ezzel a válasszal mondanak IGENT az Életre. Vagyis életet ajándékozhatnak egy magukhoz hasonló lénynek, szabad akaratuk által. Isten megszólítja a házaspárt, fölajánlja ezt a gyönyörű ajándékot, de a házaspár igenje kell rá, hogy szülőkké váljanak.

A házaspárok kölcsönösen ajándékozhatják egymást, Isten ajándékoz bennünket, mi életet ajándékozhatunk gyermekeinknek, a gyermekek ajándékozzák a családot. Ismét a Pápa előbb említett leveléből: „A gyermek ajándékul adja magát a szülőknek, a testvéreknek, élete megajándékozza azokat, aki ajándékul adták az életét.” Csodálatos dolog, hogy a mindennapi ajándékozás által „szürke hétköznapjaink” ünnepnapokká válhatnak. Így egész életünk ünnep lehet, s szüntelen ajándékozásból állhat.

1.2 Házasság, élettársi kapcsolat vagy szingli létforma

Először is nézzük meg hova sodródott a világ a jelen kor jelenségei által a család és a házasság szemszögéből vizsgálva az eseményeket. Mit hozott számunkra az értékválság?

1.2.1 Házasság és válás

2010-ben a 15 év feletti népesség 47%-a él házasságban. Nem meglepő módon ez az arány 1930-ban 59,4% volt és 1960-1990 közötti időszakban 60-67% között mozgott. Sajnos 1989 nem csak a rendszer változását hozta magával, hanem a házasságok számának csökkenését is és az említett 60% körüli értékről lecsökkent 47%-ra. A csökkenésnek két jelentős oka van. Vagy az egyik vagy mindkét házastárs elhalálása, vagy válás miatt történő házasságok megszűnése. Mind a két ok miatt történő házasság megszűnés folyamatosan növekszik, amit nem kompenzálnak a csökkenő számú házasságkötések. 1980-ban a házasságot kötő nők csaknem 70%-a a 25 évesnél fiatalabb korosztályhoz tartozott, 2000-ben ez már 50%-ukra sem jellemző. Manapság pedig már a 40%-hoz közelít ez a szám!

A válások átlagban a férfiak 40, a nők esetében 38 éves korban következik be, és átlagosan 12 év házasság után. Érdekes, hogy a válás esetén a házasságban eltöltött idő folyamatosan növekszik!

A nők 70%-ban kezdeményezői a válásoknak szemben a férfiak által indított 30%-al. Elmondható tehát, hogy a házasság intézménye egyre kevésbé vonzó az emberek számára! És ami meglepő, hogy a nők számára ugyanannyira idejétmúlttá kezd válni, mint a nagyobb természetességgel elfogadható férfiak számára.

1.2.2 Élettársi kapcsolatok

Magyarországon egészen a 80-es évek végéig a házasság volt a párkapcsolatok jellemző formája. Az élettársi kapcsolatot csak nagyon kevesen választották és ők is jellemzően egy-egy sikertelen házasság után döntöttek az élettársi kapcsolat mellett. Az élettársi kapcsolat a 90-es évektől terjedt el Magyarországon és a 2000 elején folytatott vizsgálat alapján a tartós partnerkapcsolatban élők 63 százaléka ma is házasságban él. A fiatalok között az élettársi kapcsolat viszont egyre népszerűbb. Az élettársi kapcsolatban élők többsége soha nem volt házas (57%-a), 33%-a elvált és csak alig egytizede párja elhalálása után alakított ki élettársi kapcsolatot.

1.2.3 Szingli lét

Érdekes már a megnevezés is. Az „egyedülálló” magyar szót cseréltük fel egy divatos szóval, mely egy kicsit többet fejez ki talán annál, hogy nincs párja. A szingli tudatosan alakítja úgy az életét, hogy huzamosan ne férjen bele se egy tartós társ kapcsolat, pláne ne egy család. Nagyon jellemző ez a létforma a városban élő, jól képzett és főleg jó anyagi helyzetben lévő, „nagyfogyasztó”, 20/30/40-es éveikben járó emberekre. Természetesen a társas kapcsolatra és a szexualitásra nekik is szükségük van, de csak alkalmi kapcsolatokat tartanak fenn ebből a célból. Érdekes, hogy sokan pont azért választják ezt a formát, mert úgy érzik, hogy anyagilag nem engedhetnek meg maguknak egy családalapítást vagy akár egy komolyabb kapcsolatot. Tehát a tartós kapcsolatok szemszögéből vagy nem akarnak elkötelezettek lenni vagy nem merik vállalni ennek a következményeit.

Egy érdekes kérdés, hogy az emberek hogyan tudnak uralkodni a szabadidejükkel. Egy felmérés során nem meglepő módon az derült ki, hogy a 60 évnél idősebbek, az egyedülállók, és a vezető beosztásban dolgozók, sokkal elégedettebbek a rendelkezésükre álló szabadidővel és az általuk érzékelt szabadidő is jóval hosszabb az átlagnál.

1.3 Megállapítások házasságról, élettársi kapcsolatról és a szingli létformáról

A házasság, mint társas együttélési forma kezdi elveszíteni a vonzerejét és ennek több oka van, de az egyik legfőbb az a gazdasági. A népesség jelenős része nem engedheti meg magának a gyerekvállalást és a házasságot is ehhez köti. A sok negatív példa (válás) hatására úgy érzi, hogyha házasodik, akkor elveszíti azt a kis tőkét is, amit felhalmozott (maga a házassági procedúra, vagyonmegosztás és az esetleges válási procedúra).

A házassági formát azok esetében, akik komolyan gondolnak egy kapcsolatot, sok esetben átveszi az élettársi kapcsolat, ahol elkerülik ezeket a gazdasági megfontolásokat. Gyakran még a gyerekvállalás sem tereli a házasság irányába ezeket a párkapcsolatokat (és az állam is kezdi ugyanolyan súllyal kezelni, mint a házastársi kapcsolatot).

És vannak azok, akik szintén gyakran gazdasági és kényelmi megfontolásokból csak alkalmi vagy még alkalmankénti kapcsolatot sem keresnek, marad a szingli lét. A szingli létnek is egyre nagyobb a társadalmi elfogadottsága! Már nem kell megmagyarázni a szülőknek, nagyszülőknek miért nincs komolyabb kapcsolata.

1.4 Az öt szeretetnyelv

Mivel különbözőképpen adjuk és fogadjuk el a szeretetet, tudatos elhatározás szükséges ahhoz, hogy megőrizzük ezt a párkapcsolatunkban. Meg kell értenünk, hogy a szeretet mely kifejezési módja a legfontosabb társunk számára, különben könnyen kiüresedhet a kapcsolatunk anélkül, hogy tisztában lennénk ennek okával.

Ha nem érezzük párunk szeretetét, olyankor üresség és fájdalom tölt el. És mivel a szeretet iránti vágy a legmélyebb érzelmi szükségletünk, a hiányát talán a legsúlyosabb fájdalomként éljük meg. Abban az esetben, ha megtanulnánk egymás szeretetnyelvén beszélni szeretettankunk megtelne, és életben maradnának a pozitív érzések. Ha társunk szeretettankja tele van, biztos lehet a szeretetünkben, s ez pozitív hatással lesz az életszemléletére, és képességeinek kibontakoztatására ösztönzi. Üres szeretettankkal ellenben sötétben látja a világot, és képtelen lesz kiaknázni a benne rejlő lehetőségeket.

Első szeretetnyelv: elismerő szavak - A dicséret, a biztató szavak és a kérések sokkal inkább erősítik az önbecsülést, mint a követelések. Bensőséges légkört teremtenek, begyógyítják a sebeket, és a lehető legjobbat hozzák ki a párokból. Kedves, meghitt, bátorító szavak végtelen sokasága áll rendelkezésünkre.

Második szeretetnyelv: minőségi idő - A minőségi idő azt jelenti, hogy osztatlan figyelmet szentelünk valakinek. Lényege az együttlét. Ez nem csupán fizikai közelséget jelent. Az együttléthez nélkülözhetetlen az egymásra fordított figyelem. A közös tevékenység, a séta, a nyaralás jó alkalom a kapcsolatok elmélyítésére.

Harmadik szeretetnyelv: ajándékozás - Az ajándék a szeretet látható jelképe, akár vásároljuk, akár saját kezűleg készítjük, akár a jelenlétünket ajándékát adjuk. A kapcsolat értékét fejezi ki, és arról vall, hogy törődünk a másikkal. Az ajándék értékét a mötöttes szándék adja. Ha nem tartunk különösebben értékesnek egy ajándékot, gondoljunk az ajándékozó szándékára, és az ajándékban szeretetének és figyelmességének jelét lássuk meg.

Negyedik szeretetnyelv: szívességek - Ha bírálattal illetjük társunkat, amiért nem tesz meg számunkra bizonyos dolgokat, az arra utal, hogy a „szívességek” szeretetnyelvén értünk. A kérések kijelölik a szeretet útját, a követelés azonban gátat vet a szeretet szabad áramlásának.

Ötödik szeretetnyelv: testi érintés - A testi érintés, mint a szeretet gesztusa, lényünk legmélyén érint meg bennünket. Mint szeretetnyelv a kommunikáció hatékony

eszköze. Akik számára a fizikai érintés a legkifejezőbb szeretetnyelv, ennek hiányában nem biztosak társuk szeretetében.

Sok előnyünk származik abból a döntésünkből, hogy társunkat az ő szeretetnyelven szeretjük. Megadja a biztonság, az önbecsülés és a fontosság érzését. Gondoljunk azokra a szeretetből fakadó cselekedetekre, melyekre a társunk vágyik, nekünk azonban nehezünkre esik, hogy megtegyük. Szánjuk rá magunkat a másik kedvéért ezek elvégzésére, ha ezáltal szeretettankja megtelik, és közelebb kerülhetünk egymáshoz.

1.5 Párválasztási szempontok

A jegyeseeknek el kell dönteniük, hogy valóban egymásnak valók-e? Tapasztalt házassági tanácsadók a következő „próbákat” ajánlják:

Elfogadási próba: Nem szabad abban reménykedni, hogy a másikat majd megváltoztatjuk. Ne kergessünk álmoképet. El kell fogadni olyannak, amilyen most.

Kölcsönösségi próba: Mindig magamból indulok ki, csak nekem vannak terveim, csak én keresek megtérést? Magam akarok elsősorban boldog lenni, vagy pedig a páromat akarom elsősorban boldoggá tenni?

Energiapróba: Szerelmünkből tudunk új erőt meríteni alkotómunkára, vagy lustává, terméketlenné válunk tőle?

Tiszteletpróba: Tiszteljük egymást? Büszke vagyok partneremre? Boldogan mutatom be másoknak? Szívesen választanám gyermekeim apjául vagy anyjául?

Veszekedési próba: Aki megházasodik, annak előre alaposan „ki kell veszekednie magát”. Meggyőződünk arról, hogy komoly viták, nézeteltérések után meg tudjuk-e értetni magunkat egymással, és meg tudunk-e bocsátani egymásnak fenntartás nélkül?

Játékpróba: Sok társasjáték után megfigyelhetjük, hogy partnerünk feltétlenül ragaszkodik-e a győzelemhez? Tud-e irigység nélkül örülni, ha a partnere nyer? Más szóval: egocentrikus, önző-e vagy sem?

Otthonpróba: Tanulságos megfigyelni, hogy a vőlegény miként viselkedik anyjával és leánytestvéreivel szemben – a menyasszony pedig milyen háziasság próbájában? Ez a férfiúi tapintat, finomság, illetve a női háziasság próbája.

A jegyesidő nem szerelmeskedésre való, hanem az alatt kell kiismerni a „titokzatos” másikat: tudunk-e majd egy életen keresztül együtt élni.

2 Házasságra való felkészítés

2.1 Szerelem és házasság

2.1.1 A szerelem nem esztelenség

A szerelem, amit sokan megvetően bolondságnak tartanak, tulajdonképpen a szeretett személy teljes lelki birtokbavételének csúcspontját jelenti. Benne a másik lény vonzereje kitárul a maga teljességében, s az én-te közösség teljes boldogsága beteljesedik. A szerelmes ember távolról sem érdemel megvetést, és állapota távolról sem az emberi bűnbeesés következménye. Plato Phaedrus című művében oly csodálatosan megmutatja, hogy a természet rendjén belül a szerelem képezi igazi tudatra ébredésünk állapotát, olyan állapotot, amelyben a közöny és az élet unalmas robotjának bilincseitől megszabadulunk.

2.1.2 A szerelem nem tünékeny képzelődés

Ne mondja senki, hogy a szerelem csak hiú képzelgés, mámor, mely hamar elszáll, és csak külsőségeken alapszik. Van felületes és van mélységes szerelem, amint van felületes és mélyenzántó barátság is. A felületességnek ez az általános lehetősége azonban nem érv sem a szerelem, sem a barátság ellen. Tény, hogy az ember tévedhet, de ez nem ok arra, hogy ne törekedjünk a szeretett lény jellemének megismerésére, mely – mint láttuk – hozzátartozik a szerelmi állapothoz.

2.1.3 A szerelem nem érzéki vágy

Az igazi szerelem még felületes formájában sem tévesztendő össze a nemi vágygal. Aki szerelmes, abban mindig van valami tisztelet és lovagiasság a szeretett lény iránt – az alázatnak egy fajtája, sőt egy „lelki felolvadás”, a rideg, önző én felolvadása. Az a személy, aki igazán szerelmes, gyöngédebbé, sőt tisztábbá válik. Még akkor is, ha a szerelem „felületes”, vagyis ha csak a szeretett lény külső adottságain alapszik, e tulajdonságok – melyek a szeretett személy egész jóságát és szépségét képviselik – olyan lelkiállapotba emelik a szerelmest, melyben le tudja vetni önző énjének minden közönyét és terhét.

Az igazi szerelemnek semmi köze az érzéki bódultsághoz, a sátáni felajzottsághoz, sem a Don Juan-i érzéki rabsághoz.

A tartósság és a szigorú kizárólagosság az, ami a szerelem igazi lényege, és ez igaz a házastársi szeretetre is. Aki úgy beszél, hogy „bár én most szerelmes vagyok, de nem biztos, hogy később is az leszek”, az nem igazán szerelmes. Mert még ha téved is az ember, és az érzés egyszer kialszik benne, a szerelmesekben – és ugyanúgy a

házastársakban is – határozottan megvan a szándék, hogy szeretni örökké, és csakis őt.

2.1.4 A szerelem a házastársi szeretet része

A tartósság és kizárólagosság igénye mellett hangsúlyozni kell a szerelem fontosságát a házastársi szeretetben. Ez nem jelenti azt, hogy a szerelemnek ugyanolyan hőfokon kell égnie, amíg csak a házastársi szeretet tart, hanem hogy bizonyos alkalmakkor ez a szerelem újra és újra megnyilvánuljon. Burkoltan bár, de a házastársi szeretetnek állandóan magán kell viselnie ezt a sajátosságot, és hordoznia kell annak lehetőségét. Nyilvánvaló, hogy a hitvesi szeretetben a csúcspontot jelentő szerelmi állapot nagyban különbözik az általános értelemben vett szerelemtől, olyannyira, hogy a házastársi szeretet abban teljesedik ki.

A házastársi szeretet távol áll attól, hogy csupán a barátság és az érzékiség vegyülete legyen; épp ellenkezőleg: sajátos jellegénél fogva – mint már fentebb megállapítottuk – különbözik a szeretet minden más formájától. Valójában hídként szolgál a nemiség érdekköre felé, és lehetővé teszi a két lény testi egyesülését. A barátság és nemiség visszataszító keverék, ilyen ellentmondás semmiképpen sem szentelhetné meg az érzékiség világát.

Csak a hitvesi kapcsolatban, ahol a férfi és nő különleges közösséget alkot, ahol a szó legszorosabb értelmében átadják magukat egymásnak, ahol lelkiileg is teljesen összefonódnak, nyer értelmet a nemi kapcsolat. Csak ezen a szinten valósulhat meg az érzéki világ magasztos értelme, két emberi lény tökéletes testi-lelki egyesülése.

2.1.5 A többnejűség lényegileg ellentétes a házastársi szeretettel

Van olyan vélemény, hogy az egynejűség nem szükségképpen gyökerezik a házasság természetében, nem a természetes erkölcs követelménye, hanem pusztán egy határozott isteni parancs tiltja a többnejűséget. Ez nagy tévedés. Nem is a házasság maga, hanem a hitvesi szeretet zárja ki a többnejűséget azáltal, hogy lényegénél fogva csak egy személyre irányulhat. A teljes és kölcsönös önátadás, mely kizárólag a szeretett lényel történhet, valamint az a tény, hogy a két fél egy párt képez, kizárja a lehetőségét annak, hogy ez a szeretet egyidejűleg több mint egy személy felé irányulhasson. Ha két vagy több barátunk van, az nem ellenkezik a barátság elvével, és nem méltatlan hozzá. Az viszont nem lehetséges, hogy egy férfi két nő hitvestársaként szeressen. Ez egyszerűen lerombolná az egész kapcsolatot.

2.1.6 A kizárólagos házastársi kapcsolat nem azonos a birtoklási vágygal

Tévedés lenne a hitvesi szeretetnek e lényegbe vágó tulajdonságát, a kizárólagosságot az ember önző birtoklási vágyára visszavezetni. Egy hárem ura

tulajdonának tekinti asszonyait, természetes, hogy nem enged senkit a közelükbe. Ez nyilván teljesen önző birtoklás, és a legcsekélyebb köze sincs az igazi hitvesi szeretethez.

A házastársi szeretet kizárólagossága onnan ered, hogy ez a különleges szeretet csak két emberi lény között létezhet – legalábbis amíg a szeretet tart –, és ez a csodálatos egység szakadna szét és dőlné romba, ha valamelyik fél egy másik személyt is szeretne házastársi szeretettel. A kizárólagosság vonatkozik mindkét fél saját személyére éppúgy, mint a szeretett élettársra, mivel a saját hűtlenség éppoly romboló hatású, mint a másiké. Mindkét eset az egység megtörését és tönkrevetését jelenti.

2.1.7 A házasság több mint házastársi szeretet

A házastársi szeretet nem azonos a házassággal, bár magában hordozza a házasság értelmét. A házasság a külső, objektív valóság, amely egy ünnepélyes cselekmény által jön létre. Feltételezi a formálisan kifejezett akaratot, amelyben a két fél egész életre szólóan átadja magát egymásnak.

A házasság akkor valósul meg teljesen, amikor a fenti akarati tény következtében az önátadást beteljesíti a testi egyesülés. A házasság egy objektív érvényű közösség, mely mindkét felet magába foglalja. Ha egyszer megkötöttet, akkor érvényben marad a felek érzelmeire vagy magatartására való tekintet nélkül, és különleges kötelességeket ró rájuk.

A két fél között fennálló szerelem kívánatosá teszi a házasságot, és értelmet ad neki, de önmagában még nem alapítja meg a tárgyi köteléket. A különféle emberi megnyilvánulások közt – amilyen a szeretet, tisztelet vagy öröm – van olyan, amely nem csupán egy másik személlyel kapcsolatos benső tett, hanem a személytől független tárgyi valóságot teremt. Így például egy ígéret kötelezettséget teremt egy másik személlyel szemben, és jogot ad neki, hogy megkívánja annak a teljesítését. Az előljáró parancsa kötelezettséget ró a beosztottra, hogy azt teljesítse. Az Isten nevében kapott papi feloldozás eltörli bűnösségünket; állami hatóságok döntései törvényekké válnak, és így tovább.

2.1.8 A házasság objektív köteléket teremt

Hasonló módon, ha valaki önként átadja magát egy másik személynek azzal a szándékkal, hogy vele maradandó és bensőséges szeretetközösséget alkosson, az olyan esemény, amely tényleges köteléket hoz létre, és amely ha egyszer megvalósult, kikerül a felek hatásköréből.

A „házassági szerződés” elég szerencsétlen kifejezés, mert a házasság lényegesen különbözik bármely tényleges szerződéstől. Eltekintve a kölcsönöségtől, ez a kifejezés azt sugallja, hogy a házasság nem több, mint bármely más ígéret, vagy jogi ügylet. A házastársi szeretetben megkívánt egység e jogi ügylet által teljes mértékben megvalósul, és nincsen más földi szeretetközösség, mely ily mértékben válna objektívá. A házasságban mindkét fél teljesen egymáshoz tartozik, tényleges jogi kötelék fűzi őket össze, már nem ketten vannak, hanem eggyé lettek.

2.1.9 A házasság szabad döntés eredménye

A házasság egy rendkívüli döntés eredménye, amely a szerelemmel ellentétben nem keletkezik magától, hanem a szó legszorosabb értelmében a szabad akarat műve. Akárcsak a szerzetesi fogadalom esetében, egy új állapot kezdetét jelöli, amelyben egy azonnali, rendkívüli változás következik be. Egy magasabb rendű létezés kibontakozása, mely ha egyszer virágozni kezd, mindkét fél teljes odaadását követeli.

2.1.10 A házasság kizárólagos és visszavonhatatlan

A házasságnak ez a sorsdöntő jellege, hogy tőlünk független változásokat eredményez, hasonlóságot mutat a testi önátadással. A férj és feleség fizikai egyesülése olyan életre szóló, intim kapcsolatot hoz létre, mely lényegénél fogva egyszer s mindenkorra érvényes önátadást jelent, nem csak egy múló bizalmas viszonyt.

A házasság tulajdonképpen egy nagy döntés, mely az én teljes átadása a másik félnek. Ugyanúgy kizárólagos, mint a hitvesi szeretet, igazi értelménél és természeténél fogva csak egyetlen személlyel teljesülhet. Ebben a gyöngéd, mély és maradandó kapcsolatban megvalósuló önátadás nem ismételhető meg egy másik emberrel addig, amíg mindkét házafél életben van. Mindezek a házasság fontos elemei.

Az egyesülés csak akkor válik teljes valósággá, ha a házasság ünnepélyes megkötésével pecsételik meg. Mindenfajta visszaélés ezzel a legbensőbb önátadással végső soron a házasságkötéssel megvalósuló szeretetközösség megcsúfolása és lealacsonyítása.

2.1.11 A nemi kapcsolatnak a szeretet ad értelmet

Mivel a házasság természeténél fogva elsősorban szeretetközösség, testi beteljesülésének értelme nincs korlátozva csupán az élet továbbadásának szerepére. Bizonyos, hogy a dolgok természetes rendjében nincs nagyobb titok annál, hogy ez a mindennél szorosabb egyesülés egy halhatatlan lelket birtokló emberi lényt hoz létre (bár a lelket minden esetben közvetlenül Isten teremti).

2.1.12 Minden házasságban táplálni kell a szeretetet

Mivel a házasság legmélyebb értelme a szeretetközösség, a szeretet nemcsak a házasság előzetes feltétele, hanem olyan érzés, melyet mindkét félnek akarnia, védenie és ápolnia kell. A szeretet tehát feladat és kötelesség is mindkét fél számára. Mivel a házasság a különleges hitvesi szeretet sajátos kivetítése, ha már egyszer létrejött, szeretetet követel mindkét féltől – nemcsak felebaráti, hanem hitvesi szeretetet is.

Mindegyik házastársnak joga van a másik fél szeretetéhez. Ennek a házastársi szeretetnek teljes mértékét, tisztaságát, melegét, mélységét és teljes életerejét kezdettől fogva fenntartani mindkét házastárs feladata.

Lustaságunk, lanyhaságunk és a mellékes dolgokban való elmerülésünk gyakran elhomályosítja szemünket, nehéz megőriznünk magunk előtt a másik képét ugyanabban a fénylő ragyogásban, ahogy a szerelem oly csodálatosan feltárta előttünk. Kötelesek vagyunk harcolni az ilyen ködösüléssel szemben, mert azzal a házasság szentsége ellen vétkezünk.

Bizonyos értelemben már akkor hűtlenné válunk a másikhoz, amikor megszűnünk őt belülről nézni, mikor már nem keressük létének mélyebb tartalmát, és már csak úgy tekintünk rá, ahogy mindenki másra – kívülről.

Lehet, hogy azok, akik csak valami bódulatnak tekintik ezt a különleges szeretetet, amit mi hitvesinek nevezünk, természetesnek találják, hogy egy idő után lehül, és csak a barátság marad utána

2.1.13 A szeretet feladata a jó házasságban

Minél nagyobb a szerelem, melyet kezdetben egymás iránt éreztek, és minél nagyobb a két ember kapcsolatában rejlő potenciális szeretet, annál nagyobb a mindkettőtől megkívánt kölcsönös szeretet. Ha a két ember kapcsolatában megvan az örökre szóló hitvesi szeretet lehetősége, akkor mindkét félnek kötelességévé válik – ha már egyszer a házasság létrejött –, hogy törekedjék ennek az eszményi állapotnak a megvalósítására.

Arra kell tehát a házastársaknak törekedniük, hogy kifejlesszék ezt a magas fokú szeretetet. Kerülniük kell mindazt, ami elhomályosítaná, vagy lehűtené – például a munkájába merült férjben, vagy háztartási gondokkal küzdő feleségben –, de leginkább a fásult közönytől kell őrizkedniük, ami a mindennapi megszokások árjában könnyen elsodor. A nap minden órájában, újra és újra gondolniuk kell arra a kimondhatatlanul drága ajándékra, amit Isten adott a szeretett lélek alakjában.

Sohasem szabad elveszteni érzéküket a csodás titok iránt, hogy a másik, akit szeretnek, szintén szereti őket, hogy az a másik érettük él, és hogy olyasvalami birtokában vannak, amely messze felette áll minden földi gazdagságnak.

2.1.14 A szeretet feladata a nem tökéletes házasságokban

Ha a férj és feleség természete olyannyira különböző, hogy lehetetlenné teszi a hitvesi szeretetet, és a végérvényes, benső egység nem érhető el, a feladat mindkét fél részére másfajta lesz. Ilyen esetben a forró hitvesi szeretet nem követelhető meg az élettársaktól, mert nem tudják adni egymásnak ezt a fajta szeretetet, ha az Isten nem áldotta meg vele kapcsolatukat. Ilyenkor az a feladatuk, hogy elérjék közös életük legmagasabb minőségi szintjét, saját egyéni adottságaik és lehetőségeik határain belül. Nekik is egymásért kell élniük, és kerülniük kell mindazt, ami elidegenítené vagy bármi módon elválasztaná őket egymástól. A legfontosabb, hogy próbáljanak a legteljesebb megértéssel lenni egymás iránt.

2.1.15 A szeretet feladata a boldogtalan házasságokban

Még inkább érvényes a szeretet kötelessége egy boldogtalan házasságban. Ha az egyik fél részéről teljesen hiányzik a szeretet, vagy ha az egyik fél ki van téve mindenféle bántalmaknak a másik fél részéről – gondoljunk Szent Mónika házasságára –, akkor is fennáll a kötelesség tovább élni abban a kötelékben, amit a törvényes házasság megteremtett, úgy is, ha a két fél kapcsolata nem teszi lehetővé az ideális hitvesi szeretet kialakulását. A házastársak a felebaráti szeretet egy különleges formájával szerethetik egymást, ha másért nem, azért, mert a házassági kötelék összefonja őket. Ebben a különleges helyzetben elsőrendű feladat az áldozatos belenyugvás és a másik fél üdvösségével való törődés.

2.2 A házasságról

2.2.1 A házasságkötés

A házasság egy férfi és egy nő házassági életközösség létrehozására irányuló kapcsolata, amely a házasság megkötésével családot létesít, házastársi jogokat és kötelezettségeket keletkeztet, és amely a törvényben meghatározott szabályok, megtartásával jön létre. Házasság egy férfi és egy nő között jöhet létre. Több ilyen kapcsolat egyidejű fennállását jogunk tiltja és szankcionálja. A házasságból különböző jogok és kötelezettségek keletkeznek a házastársak számára. Így a névvitelés, a tartás, a házastársi együttélés, a házasság fennállása alatt szerzett vagyon és az öröklés tekintetében. A létrejött házasság csak a jogszabályban rögzített előfeltételek esetében és formaságok megtartása mellett bontható fel. A házasságra, mint a kötelék monogám jellegére történő utalás nem zárja ki, hogy elismerjük az

olyan államok polgárai által hazájukban kötött házasságot, ahol a jogrend elismeri a többnejűséget.

2.2.1.1 A házasságkötést megelőző eljárás

Mielőtt az anyakönyvvezető közreműködne a házasság megkötésénél, a házasulóknak be kell jelenteniük, hogy házasságuknak legjobb tudomásuk szerint nincsen törvényes akadálya, igazolniuk kell, hogy házasságkötésük törvényes előfeltételei fennállnak. A házasulóktól kért nyilatkozat, igazolás azt a célt szolgálja, hogy megakadályozzák az olyan házasság megkötését, aminek nincs törvény által meghatározott alapja. A házassági szándék bejelentését követő 30 nap után adhat időpontot az anyakönyvvezető.

Szükséges még: Családtervezési tanácsadáson való részvétel

A törvényes akadályok

Gátolják a házasságkötést. Ha az anyakönyvvezető a házasság megkötését megelőző eljárás során ilyen akadály fennforgását észleli, úgy nem működhet közre a házasság megkötésében. A házasságkötést megelőző eljárásban a házasulóknak arra nézve kell kijelentést tenniük, hogy házasságuknak nincs törvényes akadálya.

Nem köthetnek házasságot

- Azok, akiknek korábbi házasságuk fennáll
- Egyenesági rokonok egymással
- Testvérek (féltestvérek) egymással
- Akik cselekvőképességet kizáró gondnokság alatt állnak
- Teljes cselekvőképtelenség állapota
- Az örökbefogadó és örökbefogadott gyermeke egymással
- Testvér testvérének vérszerinti leszármazójával
- Aki már házasságban élt, volt házastársa egyenesági rokonával
- Házassági korhatárt el nem ért férfi, illetve nő gyámhatósági engedély nélkül

Az itt felsorolt akadályok részben elháríthatók, azaz az állam illetékes szerve által adott felmentés esetén a házasság fennforgásuk ellenére megköthető.

Nincs helye felmentésnek:

- Fennálló korábbi házasság
- Egyenesági rokoni kapcsolat
- Testvéri kapcsolat
- Cselekvőképességet kizáró gondnokság alatt állás

- Házassági korhatár betöltése előtt
- Az örökbefogadói kapcsolat házassági akadálya alól

Engedéllyel illetve felmentéssel elhárítható:

- A korlátozott cselekvőképességgel járó kiskorú házassági akadálya
- Távolabbi vérrokonok közötti házasságkötést gátló akadály
- Egyeneságbeli sógorság akadálya
- A korlátozottan cselekvőképes kiskorú számára - ha a 16. életévét betöltötte – a gyámhatóság engedélyezheti a házasságkötést.
 - Kell hozzá:
 - Kiskorú saját maga benyújtott kérelem
 - Orvosi bizonyítvány (rendelkezik a megfelelő testi és szellemi fejlettséggel)
 - Mindkét szülő meghallgatása a gyámhatóság által

A fenti adatokat a gyámhatóságnak meg kell vizsgálnia és figyelembe vennie, hogy a kiskorúnak érdekében áll-e a házasságkötés.

A testvér és testvére vérszerinti leszármazója között fennálló, valamint a házastárs és volt házastársának egyeneságbeli rokona között fennálló házassági akadály alól a jegyző ad felmentést. (Csjt. 8. §, Au. 64 §)

A házasságkötés törvényes előfeltétele, hogy a házasulóknak a házasság megkötésekor meglegyen a házasságkötési cselekvőképessége és a házasságkötési szabadsága.

További akadályok

A házasságkötési cselekvőképessége általában annak a házasulónak van, aki betöltötte a 18. életévét, rendelkezik a házasságkötéshez szükséges akarat-elhatározási képességgel.

A házasságkötés szabadsága annál a személynél hiányzik, akinek az előző házassága fennáll.

A házasságkötést gátló törvényes akadályok fenn nem forgása, a házasságkötés törvényes előfeltételei fennállásának bizonyítása érdekében a házasulónak igazolnia kell születési adataikat, állampolgárságukat, és esetleg korábbi házasságuk megszűnését. A magyar állampolgárságot személyi igazolvánnyal, anyakönyvi kivonattal, állampolgársági bizonyítvánnyal, honosítási okirattal kell igazolni.

A házasulók valamelyikének közeli halállal fenyegető betegsége, balesete esetén azonban nem szükséges a házasságkötés előfeltételeinek okirati igazolása. Ilyenkor a házasulók személyes nyilatkozata a házasságkötés összes törvényes előfeltételeinek igazolását pótolja (Csjt. 3. § (3) bek.).

Házasságkötést megelőző eljárás során a házasulók egyéb lényeges bejelentést is kötelesek tenni.

- Milyen nevet kíván viselni a menyasszony
- Elismerő nyilatkozat (rendezetlen családi jogállású gyermekről)

3 Családi életre nevelés

3.1 Alapvető ismeretek a családról

A család az ún. „mikrotársadalom” legfontosabb fajtája. A mikrotársadalom minden kiscsoportjára jellemző az, hogy tagjai egymással személyes kapcsolatban, face to face viszonyban állnak, igen jól ismerik egymást, sok közös élményük, törekvésük, tevékenységük van.

Családon kívüli mikrocsoport: cserkészőrs, diákotthoni szoba lakói, pubertás korúak „bandái”, „galerik” stb. A sokféle kiscsoport közül a család különösen kiskorban kitüntetett helyzetben van: huzamos időn átélnek együtt tagjai, akik különösen szoros kötelékkel fűződnek egymáshoz.

Az ilyen kiscsoport a gyermekeknél azért különösen fontos, mert minden társas, társadalmi viszony építése valahol az emberi kapcsolatok legmélyebb alapjainál kezdődik, az emberek testi – lelki kialakítása, kialakulása abban a legfinomabb kisközösségben történik, amelyben mindenki először tapasztalja meg a viszonyokat, a kapcsolatokat, az érzelmek formálódását, és ahol rácsodálkozik a világra. A gyermek növekedésével ezek a kortárs csoportok képviselik azokat a magatartási normákat, értékeket, melyeket a gyermek elfogad, hiszen ez a mikrocsoport a mértékadó számára, ez az ún. „referenciacsoportja”.

Mikrotársadalom (pl. család) → Épül → Mezotársadalom (közép) → Exotársadalom

Mezotársadalom = mikrocsoportok szerveződnek nagyobb egységbe pl. cserkészőrsök - csapatot, sportszakosztályok - sportegyesületet, családok - rokonságot iskolai szakkörök - osztályokat, stb. Itt már a személyes kapcsolat lazább, de még funkcionál.

A következő még nagyobb társadalmi alakulat az ún. „exo” társadalom. Ez a mikro és mezo társadalmat körülfogó képlet (nagyobb városokban a kerület, a lakóövezet, egy község, egy falu stb. Ebben a nagyságrendben már nem ismer személyen mindenki mindenkire, de mégis valamennyien odatartozóknak tartják magukat, hiszen még igen sok közös közvetlen és közvetett érdekük létezik. Ez bizonyos összefogásra serkenti az ebbe a társadalmi alakulatba tartozókat (pl. járdaépítés, iskolaépítés stb.). A nagytársadalom, az ún. „makrotársadalom” szervesen épül fel ezekből a kisebb alakulatokból.

Mindegyik társadalmi szférának saját érdekei vannak, melyeket képvisel, melyekért küzd, ugyanakkor azonban érdekegyeztetés útján, kompromisszumokkal beilleszkedik

a nagyobb, egyre nagyobb méretű társadalmi alakzatba, végül a társadalom egészébe.

Ebben a társadalmi erőterben helyezkedik el a család, mint a társadalom elemi egysége, alapvető sejtje, kitéve a mezo-, az exo- és a makrotársadalom hatásainak.

3.2 A család fogalmáról

Burgess: A család olyan interakciókban álló személyek egysége, akiket egymással való érintkezésükben a férj – feleség, apa – anya, fiú – lány, fivér – nővér társadalmi szerepének betöltésére való törekvés irányít. A szerepek társadalmilag definiáltak, de minden családban érzelmileg, részben hagyományosan kialakult tudati tényezők lényegesen megerősíthetik ezeket.

Parsons: A család szociális rendszerként működik, melyben a családi kapcsolatok, a családtagok interakciói nem esetlegesek, hanem összefüggenek egymással és a családtagok egymáshoz fűződő viszonyából vezethetők le. A családi struktúrában elfoglalt helyzet elvárásokkal kapcsolódik össze. Ezek az elvárások bizonyos funkciók teljesítését jelentik, amelyek rendszert alkotnak és meghatározzák a család működését.

Kulcsár: A család szociológiai értelemben olyan csoport, amely legszűkebben egy férfi és egy nő, valamint leszármazottainak tartós együttélését jelenti. Ez férfi és nő nemi kapcsolatán illetőleg a leszármazottak vérségi kapcsolatán alapul ugyan, de tágabb, pl. gazdasági közösséget is jelent, más jellegű kötelékek is erősítik, erkölcsi és jogi normák is szabályozzák. Jelentős szerepet tölt be az egyén és a társadalom viszonyát alkotó legkülönbözőbb folyamatokban.

A család a kommunikációs elmélet vizsgálata alapján bonyolult önszabályozó egyensúlyi rendszer, melyben a normák tartalmának változása szerint az egyensúly folyton változó.

3.3 A család funkciói

A különböző szociológiai iskolák a család funkcióit az alábbiak szerint értik:

3.3.1 A népesség utánpótlását biztosító biológiai és szexuális funkció

A családnak a népesség utánpótlását biztosító szerepe mind a szülők mind a társadalom szempontjából alapvetően fontos. A szülők a gyermekeikben önmaguk folytatását látják, a gyermekek a társadalom jövő felnevelői, akik a társadalom további életét folytatják. A család ennek a funkciójának kapcsán szabályozza a

családtagok szexuális kapcsolatait, mégpedig az által, hogy egyes tagjai közt lehetővé teszi, szinte előírja, más tagjai között, pedig megtiltja.

A nemi szerepek (gender role) az egyed életében a szocializációs és nevelési folyamatban alakulnak ki, az emberek a legkorábbi gyermekkoruktól kezdve tanulják, elsajátítják e szerepeknek megfelelő viselkedés társadalmi szabályait és előírásait. Ez az ún. szociális tanulás, amely az identifikáció (azonosulás) útján történik. A nemi szerephez hozzá tartozik a társadalombeli munkamegosztás formája, az erkölcs és a szokások által képviselt előírások és tilalmak, a viselkedés szabályai. A nemi szerepek alapozó jellegűek, mert más emberi szerepek is nagyrészt ezekre épülnek.

Fontos időszak a tanulási folyamatban a nemi érés és a házasságkötés közötti időszak. Ekkor tanulják meg és gyakorolják azokat a viselkedési formákat, amelyek a másik nembeliekkel való párkapcsolatban szükségesek.

- első kapcsolat keresés időszaka (kölcsonös csoportos évődés, civódás, figyelem felkeltés jegyében),
- a pubertás, korai pubertás korban az erotikus szerelmi viselkedés a leggyakoribb,
- ifjak élete (egyre tartósabbá válik a párkapcsolat) már a szerelem tartja a párt össze.

A kapcsolat sikertelenségének gyakran éppen az az oka, hogy az érzelmi viszonyulás az egyik fél részéről egyenlőtlen, aránytalan, s ez az egyoldalúság bizonyos fokig kiszolgáltatja a másiknak.

3.3.2 Gazdasági, gazdálkodási funkció

A család gazdasági funkciója keretében beszélünk kell a termelői, a gazdálkodási és fogyasztási, az anyagiakat elosztó tevékenységről, valamint a család életével kapcsolatos munkák megszervezéséről, a családi munkamegosztásról.

A nők tömeges munkába állása a családi jövedelem emelkedését eredményezte s egyúttal státusuknak a családon belüli pozitív megváltozását (eltartottból → önálló kereső). Ez a házastársak egyenrangúvá válásának irányába hatott.

Manapság sok férj és feleség együtt „workaholic” (munka szenvedélybeteg)ei).

A legnagyobb kárt azonban az által szenvedték, hogy nem tudtak megfelelő időt és energiát fordítani a házastársak az egymással való foglalkozásra, meghitt együttlétekre, nem volt lehetőségük gyermekükkel sem eleget foglalkozni, meleg érzelmi kapcsolatot tartani.

Szükségeink, vágyaink módosításával és csökkentésével, aminek 4 útja lehetséges;

- igényeink átirányítása elérhető javakra,
- szublimálással:
 - anyagi igényeink spiritualizálásával,
 - szellemi energiával,
 - kulturális értékekkel
 - társas, ember és ember kapcsolataival,
- tudatos lemondással,
- elfojtással, ignorálással, azaz ezzel a káros, beteges eljárással.

A jövedelem elosztása a családokban bizonyos tervezéssel történik. Jellemző azonban, hogy a gyermekek anyagi ellátása a többi családtagéhoz képest igen magas. A szülők többsége nem vonja be a gyermekét a házimunkába, mivel az ő dolga a tanulás. A családi közteherviselésből való kivonás komoly erkölcsi kárral jár: önzést szül. Olyan magatartást alakít ki, amely szerint valaki tartozhat úgy egy csoportba, közösségbe, hogy a közös feladatokban nem vesz részt, ezek elvégzését másokra hárítja.

3.3.3 Az érzelmi egyensúlyt, a pihenést, a felfrissülést, a regenerálódást biztosító funkció

A társ szükséglet azt jelenti, hogy legyen legalább egy valaki, akire általában számítani lehet, és akihez általában őszinte is lehet az ember. Társként szóba jöhetnek a szülők, barátnők, barátok, de legoptimálisabb az a személy, akihez mély tartós érzelem, szerelem kapcsolja az embert: a házastársa.

A család akkor tud megfelelni e funkcióból következő elvárásnak, követelménynek, ha a családtagok közt meleg, rendszeres, kedves kapcsolat él, a beszélgetés mindennapos, a velük történt események őszinte elbeszélése megtörténik. A kommunikáció rendszeres a családtagok közt.

A családi légkör minőségétől függ, hogy a családban „otthon érzi-e magát” a család tagja. Ez a légkör szeretettel veszi körül a tagjai, gondoskodással törődik velük, teljesen elfogadja mindegyiket olyannak, amilyen tehát kölcsönösen toleránsak egymással szemben. Ugyanakkor ismeretes az egymással való elégedetlenség mértéke is, ami reális elvárásokat fogalmaztat meg.

A család fontos támaszt (lelki) nyújt a bajba jutott tagjainak. Ez a támasznyújtás azt jelenti, hogy feltétel nélkül elfogadja a bajbajutottat.

3.3.4 A gondozó, a nevelő és szocializációs funkció

A család ennek a funkciónak a teljesítésével biztosítja a társadalomnak ember utánpótlását, mégpedig a sajátos humán minőségét. A gyermek egy mikro-milióbe, a családba születik bele és itt megy végbe, itt valósul meg az emberré válás szocializációs folyamatának döntő alapozása és vele született adottságok társas, közösségi közreműködéssel történő kialakulása, kialakítása. A szülővé válás éppen ezért igen nagy követelményt támaszt a szülőkkel szemben.

- társas viszonyok itt alakulnak ki
- adás – kapás szimmetriája
- viszonylagos egyenlőség tapasztalata vagy a merev alá – fölrendeltség
- tárgyi világgép,
- természet kép,
- tárgyak értékének,
- természeti környezetéhez való viszony kialakulása.

A szocializációs folyamat, tanulási folyamat, melynek során az egyén nem csak befogad, hanem a kapott hatásokat fel is dolgozza, és ennek következtében fejlődik személyisége. Az egyén az őt érő hatások nyomán, az ezekre történő reakciói, visszahatásai során megszerzi azt a tudást, azokat a gyakorlati ismereteket és készségeket, képességeket, melyek alkalmassá teszik arra, hogy többé – kevésbé hatékonyan vegyen részt egy csoport, majd a társadalom életében. Megtanulja azt is, hogy a különféle csoportokban, helyzetekben a csoport tagjai mit várnak el tőle, illetve ő mit várhat el a csoport egyes tagjaitól.

A családban az összetartozó személyek közt kialakuló kapcsolatok jellemzője a személyesség és kölcsönösség.

3.3.5 A családtagok státusát képező, azt meghatározó funkció

A hagyományos családban a férj, az apa társadalmi helyzete határozta meg feleségének társadalmi rangját: attól függött társadalmi megbecsülése, hogy kinek a felesége. A férj státus meghatározó szerepe napjainkra legerősebben a feleség helyzetére nézve módosult. A tömeges női munkavállalás, a nők részvétele a különböző szintű, még a legmagasabb oktatási formákban is, azt eredményezte, hogy a dolgozó nőknek kezd kialakulni a saját preztizse, rangja, amely már nem a férj pozíciója vagy származása alapján nyert el. Egyre gyakoribb az olyan házasság, amelyben a házastársak nem azonos társadalmi, vagy iskolázottsági kategóriából valók. Minden változás ellenére még mai is a férfi, társadalmi státusa a meghatározó a családtagok számára.

A gyermekek számára nagy változást jelent, hogy az oktatási rendszeren belül mindenki egyenlő esélyekkel indulhat függetlenül attól, hogy milyen társadalmi osztályból jön. A tapasztalatok azt mutatják, hogy ezt nem sikerül mégsem biztosítani, mivel mindeki mást hoz otthonról magával. A család státus-meghatározó szerepe az értelmiségi család gyermekénél úgy alakul ki, hogy már otthon szellemi érdeklődést, gazdagabb és bonyolultabb nyelvi kifejezőképességet, az értelmiségi pálya iránti határozott igényt kap. A családnak gyermeke sorsára gyakorolt státus-meghatározó szerepe tendenciaszerűen még ma is érvényesül.

A sérült, a deviáns családokban felnövő gyermek nagy valószínűséggel csinál valami zavart, de ugyanilyen veszély fenyegeti az állami gondozottakat is.

A státus-meghatározó szerepnél a házasság, a vagyon és az iskolázás a legerősebb tényezők. Ezek közül is a vagyon és az iskola jut különösen meghatározó szerephez.

3.3.6 A családtagok magatartását irányító, ellenőrző, a család vezetését ellátó, a konfliktusok kezelését és megoldását biztosító funkció

A legfolyamatosabb szociális irányítást és ellenőrzést a család valósítja meg, mégis tudomásul kell venni azt, hogy a megváltozott körülmények (felnőttek elfoglaltsága) miatt nem tudja eléggé hatékonyan irányítani és ellenőrizni a gyermek viselkedését. Ennek hatására a gyermeket külső káros hatások érhetik, amelyről a szülők csak később értesülnek, amikor már nehezebb a bajt ellensúlyozni.

A társadalmi változás megváltoztatott sok viselkedésformát és így sok minden, ami a szülői nemzedéknek magától értetődő, természetes volt, az a fiatalok számára már túlhaladott, érdektelen. Ezáltal sok a súrlódás (pl. divat, fiú-lány kapcsolat stb.). A világot a fiatalok másként látják, mint szüleik. Tisztába kell lenni, hogy nincs ütközések nélkül fejlődés. A konfliktusokat meg kell tanulni kezelni, mindig nyitottnak kell lenni ahhoz, hogy meghalljuk a másik fél szempontjait. Az egymás meghallgatásának, az „aktív hallgatásnak” vagy az „értő figyelemnek” képessége fejleszthető. Többfajta konfliktusmegoldás lehetséges. Pl. elkerülés, a kitérés, de így a konfliktus ismét kiújulhat. Az alkalmazkodáskor az egyik lemond saját érdekeiről, a „békeség kedvéért” feladja önállóságát, de a felszín alatt elhúzódik a probléma.

A házastársak közt néha versengés folyik, hogy ki legyen az irányító. A család kettős vezetésű kiscsoport.

3.3.7 Kulturális, a családi értékek, normák kidolgozása és fenntartása funkció

A család kulturális légkörét a szülők foglalkozása, iskolai végzettsége, szellemi igényei határozzák meg. A család kulturális életét jelentősen befolyásolja az életkori

összetétel is. A dolgozó nők kulturális színvonala általában magasabb, mint a háztartásbeli nőké.

A különböző életkorú gyerekek a szülőkkel különböző szórakozásokat igényelnek.

- kisgyerek: szeretnek együtt játszani (fogócska, bújócska, szülők elbeszéléseinek hallgatása).
- kisiskolás: keresztretjévfajtés közösen a szülőkkel, ország, város játék stb.
- serdülők: nehéz egy kirándulásra megnyerni, saját társaival megy el már el, de kezdeményezésére komoly témákról lehet vele beszélni.

3.3.8 A betegek és öregek gondozását, ellátását biztosító funkció

A betegellátás az aránylag magas színvonalú jól szervezett egészségügyi ellátás mellett is sok feladatot ró a családra. Kisgyermekkel és az öregekkel kell nagy erőfeszítés a beteg családtag ápolásához. Éreztetni kell a beteggel, hogy mindenki mellette van. Amikor a felnőtt családtag beteg akkor a család többi tagja vállalja az ápolást. Az idős szülők gondozása is a családra marad. Léteznek knb. Szociális otthonok, de ezt az idősek úgyélik meg mintha a család őket kiadta volna meghalni.

Jobb megoldás:

- öregek napközije
- gyerek saját lakásába magához veszi őket

Az idős szülők – unoka együttélés sok pozitívummal is jár, mivel a gyerekek szívesen hallgatnak elbeszéléseket az idősektől.

3.3.9 A vallási funkció

Az emberiség és az egyén is kénytelen belátni, hogy a jövő kifürkészhetetlen. Életébe be kell kalkulálni a transzcendest, az értelemmel beláthatatlan valóságot.

- Kisgyermekkor: mese nyitottsága
- Prepubertáskorban: a mítoszok, a hősi történetek, emberfeletti egyének cselekedetei táplálják az ésszel meg nem magyarázható dolgokat.
- Serdülőkorban: a törvények alapján 2 részre válik a világ: abszolút jóra és rosszra
- Ifjú: már áhítatosan kételkedik az élet nagy problémáinak eddigi megoldásaiban, és lelkesen keresi a helyesebb megoldást.

Ezt nyújtja a hit, a vallás. Ez a vallásos légkör a családban valósulhat meg legtermészetesebben.

3.3.10 A jogi funkció

A család a társadalom természetes és alapvető egysége és joga van a társadalom, valamint az állam védelmére. A családok életét számos szabály érinti és befolyásolja, rendezi. Ezek közt nagy számban találhatóunk, pl. társadalombiztosítási, munkajogi rendelkezéseket, családi pótlék, gyermekmunka, kiskorúak munkajogi védelme stb.

A családjog a családi kapcsolatok személyi és ezzel összefüggő leglényegesebb vagyoni következményei szabályozza. Elsődleges feladata a családok belső kapcsolatainak jogi útján való rendezése, családjogi rendjének biztosítása. Tárgyi értelemben a családjog 3 féle jogviszonyra tagozódik:

- házassági jog
- rokon jog (vérszerinti leszármazás, örökbefogadás)
- gyámság jog (kiskorú érdekeit védő)

3.3.11 A család életének ciklusai

- készülés a családalapításra
- új házások gyermek nélküli családja
- a csecsemős és pici gyermekes család (3 éves korig)
- kisgyermekes család (3-6 éves)
- iskolás gyermekek a családban (6-14)
- a serdülő gyermeket nevelő család (14-18)
- nagykorúvá, fiatal felnőtté vált gyermeket kibocsátó család
- a magukra maradt, még aktív szülők családja
- nyugdíjas inaktív öreg házaspár családja

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség
www.ujsechenyterv.gov.hu
06 40 638 638



MAGYARORSZÁG MEGÚJUL



A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.